

P.M. angående sovjetiska sagesmäns uppgifter om Raouls död.

~~P.M. angående sovjetiska sagesmäns uppgifter om Raouls död.~~

Vid de förhandlingar, som i samband med Ministerpresidenten Chrustjovs Stockholmsbesök kommer att föras angående Wallenbergs återbördande till hemlandet bör givetvis åberopas de vittnesutsagor, som utvisa att Raouls fångenskap i Sovjetunionen fortgått efter Stalin-periodens slut. Men också utsagor, som under den nya regimen lämnats av sovjetiska agenter i syfte att bestyrka de i Vysjinskijs och Gromykos noter framförda hypoteserna om Raouls död, kan kanske vara av ett visst intresse. Härneden lämnas redogörelser för två sådans utsagor.

Den 35 mars besökte den sovjetiske utrikesministern Gromyko Stockholm. Omedelbart före detta besök ankom till U.D. ett brev, som en greve Kutusov-Tolstoy avsant från Dublin till Sveriges f.d. minister i Budapest Danielsson och som denne därefter översant till U.D. Denne Tolstoy var en rysk emigrant, som under andra världskriget fått anställning på Sveriges B-legation i Budapest med särskilt uppdrag att tjänstgöra vid det sjukhus i Pest, där ryska krigsfångar vårdades. Sedan sovjettrupperna erövrat Pest, övergick Tolstoy i N.K.V.D.s tjänst som chef för dess utlänningsbyrå för Budapest. Han stannade sedan i Budapest i fyra år men bosatte sig sedermera på Irland. I sitt brev till minister Danielsson meddelade han att han under de år han under de år han kvarstannat i Budapest verkställt noggranna undersökningar om vad som hänt Wallenberg och att dessa undersökningar visat att W. dödats under striderna i Budapestantingen av nazister eller ryska soldater, som av misstag tagit honom för en tysk soldat, då han burit tysk uniform.

Sveriges minister i Dublin Folke Wennerberg har på förfrågan meddelat att Tolstoy, som skötte en farm i Dublins närhet, med säkerhet var en sovjetisk agent.

Att Tolstoy efteratt ha tigit till 1955 då delgivit minister Danielsson resultatet av sina undersökningar om Raouls (öde) död i Budapest f.v.b. till U.D. synes knappast ha haft annat syfte än att han på uppdrag av sina överordnade i NKVD velat i samband med Gromykos Stockholmsbesök framföra bevis för riktigheten av Vysjinskijs hypotes om Raouls död i Budapest 1945.

Den 21 februari 1960 publicerades i Sydsvenska Dagbladet en berättelse av ett anonymt vittne, som kommit till Malmö och som meddelat att han sammanträffat med Raoul i olika fängelser eller fångläger åren 1945, 1946 och 1950 samt att han sistnämnda år varit närvarande vid Raouls död i ett fångläger i närheten av Arkangelsk.

Detta vittne som även försökte få in sin berättelse i "Veckojournalen", innehade legitimationshandlingar ställda på en ungersk baron Rudolph von Wetschl. Enligt en bok som utgivits av finska medborgaren Parvilathi, hade denne i ett sovjetiskt fångelse sammanträffat med en ungrare med detta namn

somsomberättade att han och Wetschl tillsammans förts från Budapest till Moskva men där blivit skiljda från varandra. Bokens författare, som fått tillfälle att se ett foreografi av vittnet har förklarat att det var mycket olik den ungrare han träffat i fängelset. Däej heller vittnets berättelse överens stämmer med den äkte baronens, är det troligt, att dennes identitetshandlingar överlämnats till vittnet, när han enl. egen uppgift år 1955 frigivits. Han hade då överförts till Väst-Tyskland, ehuru han enl. gängse praxis bort överföras till sitt hemland Ungern. Han hade sedan 1955 varit bosatt i Hamburg, men först 1960 hade han uppsökt den svenska konsuln där och lämnat honom samma uppgifter, som han sedan låtit införa i Sydsvenska Dagbladet Enl. av Rudolph Philipp inhämtade uppgifter har han sedan efter sin hemkomst från Sverige skaffat sig en flott bil ehuru han och hans familj lever på arbetslöshets understöd. Den väst tyska polisen har meddelat, att han är en skojarare, som har kontakter med tjänstemän i Budapest och som har stora inkomster, vilkas ursprung är misstänkt.

Det är antagligt att mannek skickats till Västtyskland för att tjänstgöra som Sovjets agent där. Efter fem års vistelse i Hamburg har han år 1960 framfört sin berättelse om sammanträffanden med Raoul, och dennes förmenta död 1950. Att berättelsen offentliggjorts så sent som år 1960 kan bero på att den svenska regeringen i en note den 17 juli 1959 lämnat detaljerade uppgifter om Raouls vistelse i Vladimír - fängelset under 1950-talet och att "von Wetschl" fått i uppdrag att söka motbevisa dessa uppgifter. Tidpunkten för Raouls död stämmer visserligen inte med den tid juli 1947, som anges i Gromykos note men huvudsaken tycks ha varit att Raouls död förläggas till Stalin perioden.

Enligt vad utrikesminister Nilsson berättat har Chrustjov vid sitt sammanträffande med Nilsson i Moskva år 1963 uttalat, att de vittnesutsagor om Raouls fortsatta fångenskap i Sovjetunionen, som Nilsson återopat, bara var illvilliga rykten, som utsprits av elaka människor. Detta ondöme synes vara mera befogat beträffande ovan återgivna utsagor av två sovjetspioner.

Djursholm den 11 juni 1964

F.v. Dazdel .

Den 16 juni: Tidningen Expressen har sedan ett par dagar publicerat långa artiklar om Raoul ,vilka är sympatiskt hållna och i allt väsentligt riktiga. I anslutning till en där förekommande uppgift att Raoul vid sin avresa från Budapest till Debrecen i januari 1945 medförde en miljon pengö, motsvarande 1/2 à 1 miljon svenska kronor ,har jag i en till Erlander översänd P.M. framhållit att beloppet på grund av pengöns depreciering endast motsvarade en bråkdel .Samtidigt framhöll jag Att Raoul enl. uppgift i Levai's ~~akt~~ uppgift gjort upp en s.k. Namssen plan ,innan han for till Debrecen och hans mening var att sätta den i verkställighet sedan denna plan godkänts av ryska kommandanten och Ungerska Debrecen regeringen ,Vidare talade jag om att en dansk läkare ,som kom hem sinnessjuk efter långvarig fångenskap i Ryssland ,efter en tids vård i hemlandet blivit så återställd att han kunde utöva läkarpraktik. Han hette Alexander Thomsen.

Den 24 Juni: Chrustjov kom till Stockholm den 22 juni och började sin pajasbetonade charmoffensiv i Sverige först i Stockholm sedan i Göteborg och slutligen i Sörmland med besök i Oxelösund, Hagbyberga och Harpsund Han har ständigt varit omgiven av ett stort polisuppbåd till skydd för hans dyrbara liv .Var dag har det varit oppulenta luncher och middagar och långa tal som givit Chrustjov tillfälle att framföra plumpa kvickheter ,som mottagits med uppmuntrande skrattsalvor. Då vi varit ängsliga att fegeringens representanter under det ständiga festruset inte skulle föra Raouls sak med tillräcklig skärpa ,ha vi uppdragit åt Nisser att i ett brev till Erlander inskräpa nödvändigheten för regeringen att vidhålla den ståndpunkt ,som regeringen tidigare intagit i sina tidigare hänvändelser ,och framföra vår önskan att taga hand om Raoul i fall han är i behov av sjukvård. Philipp har också skrivit brev till Erlander med en patetisk vädjan att inte ge vika .Breven äro av följande lydelse.

21
§964 29 september . *Jenni*

Till Hans Excellens Statsministern
och SAP,s ordförande .

Broder,

Jag skriver till dig som socialistisk författare sedan 45 år, som medlem av SAP sedan jag har blivit svensk medborgare och som ombud för Raoul för vars befrielse jag arbetat med samma energi som en gång för den internationella arbetare rörelsen .

Efter ditt besök i Moskva 1956 uppsökte ambassadör Jarring Raouls familj Jag frågade honom hur han kunde tillåta att i den gemensamma kommunikén hade talats om Raoul som " den i Budapest vid krigets slut försvunne diplomaten" trots att U.D. hade överlämnat bevismaterialet , enligt vilket Madame Kollontay i februari 1945 för Günther och för Maj von Dardel förklarade att "Raoul befinner sig i Sovjetunionen och blir väl behandlad". Detta var en contadictio in adjecto . Vilken respekt kunde sovjetrepresentanterna få för Sveriges regering och vilket allvar kunde den anta stå bakom vädjan när svenskarna ha låtit pressa sig ett sådant nonsens. Detta får inte upprepas denna gång.

Det får inte ske att Sveriges Statsminister viker inför Chrustjovs missbelåtenhet.

Bättre för Sverige och för Sveriges anseende i hela världen är att ingen gemensam kommuniké kommer till stånd än att du prisger den mannen , som på Per Albin Hanssons uppdrag har gjort den största insatsen , som en svensk kunde göra under andra världskriget.

Min lojalitet mot arbetarrörelsen och demokratien kan inte hindra mig att vara lojal mot den man , som har räddat 10,000 - tals människor . Jag upprepar vad jag skrivit till Palme "där det finns starkare, alltid på den svagares sida". Jag ber dig som människa , som socialist och som ombud för en hjälplös fånge att inte uppfatta detta som ett hot utan som ett nödrop av en människa i svår samvetsnöd. Att nu lämna Raoul i sticket skulle betyda för mig att stryka ut 18 år i kamp och bli i mina vänners ögon en man utan heder

Din tillgivna
Rudolph Philipp

Till Hans Excellens Statsministern
Kanslihuset
Stockholm c.

24 juni 1964.

Ang. Raoul Wallenberg.

I anslutning till de pågående förhandlingarna med ministerpresidenten Chrustjov har Raouls föräldrar uppdragit åt mig att till Ers. Excellens framföra förljande.

Om ministerpresidenten Chrustjov icke skulle vilja rubba de sovjetiska myndigheternas negativa hållning beträffande Raoul Wallenberg förutsätter Raouls föräldrar att den svenska regeringen visar sig lika orubblig i den ståndpunkt, som regeringen och dess ledamöter tidigare intagit vid sina hänvändelser till de sovjetiska myndigheterna. Ett avsteg från denna ståndpunkt skulle innebära ett desavouerande av de från svensk sida åberopade vittnesmålen och upplysningarna. Om ett sådant avsteg skulle krävas från den sovjetiska förhandlingsparten för åstadkommande av en gemensam kommuniké, om Raoul synes det bättre att en dylik icke utfärdas.

Enl. ett flertal minutiöst prövade vittnesmål har Raoul under 1950-talet varit isolerad på sjukavdelning. Vid samtal mellan Raouls föräldrar och ambassadören Sohlman har denne förklarat att Raoul enligt de upplysningar, som ambassadör Sohlman på nyåret 1961 delgivit Ers Excellens, vid denna tidpunkt befunnit sig i ryskt förvar och att det var anledning antaga att han fick god vård "fysiskt och medicinskt". Enär dessa upplysningar tyda på att Raoul varit och kanske fortfarande är i behov av sjukhusvård önskar Raouls mor själv ge sin son all den vård, som han kan få här i landet. Om Raoul för detta ändamål föres hit förbinder sig Raouls mor och hennes familj att icke för utomstående röja hans belägenhet. En liknande av författaren Rudolph Philipp undertecknad och av notarius publicus Steuch bevittnad förbindelse har enligt uppgift överlämnats till Kungl. Utrikesdepartementet vid tidigare tillfälle

Med tillgivenhet och högaktning

Gösta Nisser.

Den 26 juni: Se'n vi hört i radio att Erlander och Chrustjov skulle komma till Stockholm på förmiddagen for vi på förslag av Nisser till Kanslihuset ,där vi väntade på Erlander ,som också kom efter en stund.Han såg mycket allvarlig ut men sade att han inte hade tid med oss,då han omedelbart skulle ha ett sammanträde med regeringen för överläggningar om kommunikén.I stället kom statsrådet Palme ,som talade om att det hade varit mycket hårda förhandlingar om Raoul.Ryssarna hade varit fullkomligt orubbliga .Erlander hade fört Raouls talan med en sådan energi som om det gällde hans egen familj .När Erlander talat om att han önskat få hem Raoul även om han var svårt sjuk ,hade ryssarna svarat att man skickat hem många fångar,som antingen varit krigsförbrytare eller svårt sjuka och att de skulle ha skickat hem Raoul, om han funnits i Ryssland"Ni måste tro oss på vårt ord."Ryssarna hade inte velat att Raoul skulle omnämnas i kommunikén.Regeringen ansåg sig inte böra yrka därpå men ämnade i samband med kommunikén göra ett uttalande att regeringen inte gav upp saken utan förbehöll sig att fortsätta med efterforskningarna,då det föreliggande vittnesmaterialet vore tillräckligt bevis för oriktigheten av ryssarnas uppgifter.När vi ifrågasatte att regeringen inte skulle gå med på någon kommuniké överhuvudtaget,sade Palme att det skulle vara att avbryta förbindelserna med sovjetoch det kunde medföra förvecklingar.På tal om ett sammanträffande mellan Maj och Chrustjov ,sade Palme att Chrustjov icke hade tillfälle därtill .När fråga var om vittnesmaterialets offentlighöörande ,sade Palme att ryssarna antagligen inte begärde något bättre för då kunde de sedan avskriva ärendet.Det vore bättre att materialet sparades.

I den kommuniké som sedan utfärdades har ingenting sagts om Raoul .Erlander har i samband med kommunikén meddelat att man från sovjetisk sida sagt att man i år gjort förnyade undersökningar om Raoul,och att man vidhöll tidigar besked att Raoul ej befunne sig i Sovjetunionen.Den svenska regeringen känner djup besvikelse över att man på sovjetisk sida icke anser kunna göra mer i denna fråga. men kommer inte att ge upp sina strävanden i denna sak.

Maj skickade i går ett brev till Chrustjov av följande lydelse:

Djursholm den 18 juni 1964.

Hans Excellens
Ministerpresidenten Nikita Sergejevitj Chrusjtjov.

Min son Raoul Raoulsson Wallenberg, sekreterare vid Sveriges beskickning i Budapest, tillfångatogs i början av år 1945 av sovjetiska myndigheter och fördes till Sovjetunionen, där han sedan dess hållits i fångenskap.

Vid statsminister Erlanders besök i Moskva på våren 1956 utfärdades en kommuniké, vari Sovjets regering uttalade, att min son givetvis skulle få hemresa, om han befunne sig i Sovjetunionen.

Sedan dess ha åtta år förflutit, men min son har ännu inte kommit hem. Enligt tillförlitliga upplysningar har hans fångenskap inom Sovjetunionen fortgått under denna tid. Jag vänder mig nu till Eder, herr Ministerpresident, med en innerlig anhållan att Ni ville, i enlighet med Sovjetregeringens uttalande, vidtaga åtgärder för min sons omedelbara hemsändande.

Ni som själv är far bör förstå, vilket lidande min sons långa fångenskap inneburit för mig. Jag förlitar mig på Eder för att han äntligen får komma tillbaka till sin längtande mor och sitt hemland.

Eder

Mijom Dardel

Kungl. Svenska Beskickningen

Strängt förtroligtP. M. angående samtal betr. Raoul Wallenberg

André Csasznick , för närvarande bosatt i Jerusalem , kontaktade för någon tid sedan ambassaden och meddelade att han önskade tala med någon tjänsteman angående Raoul Wallenberg .

Vid besök i Jerusalem den 16 juli 1964 tog Andersson kontakt med Csasznick på dennes arbete , en reparation av skrivmaskiner . Efter ett kortare samtal på ett kafé där möjligheterna till uttömmande samtal var dåliga gick C . med på att besöka ambassaden i dag . Vid dennes besök närvarade ambassadör Thorsson och Andersson . Samtalet fördes på engelska .

Vid samtalet framgick att C . var född i Budapest den 15 mars 1912 . att han lämnade Ungern före kriget . Han bosatte sig i Frankrike , deltog som soldat i franska armén i slaget vid Dunkerque, då han kom med i evakueringen till Storbritannien och enrollerades i brittiska armén . Han tjänstgjorde under kriget i Afrika och Norge (Narvik) och nådde korprals rang . Efter kriget arbetade han som skrivmaskinsreparatör i Frankrike . Vid utbrottet av revolutionen i Ungern 1956 begav han sig dit på hemligt uppdrag i syfte att få ut ur landet några korrespondenter för Agence Presse , bl . a. en Alex Trinar och en Brancher . Han anlände till Ungern den 24 oktober 1956 och på fråga hur han kom dit meddelade han att nedsläppts av flyg .

den 2 januari 1957 togs han till fånga av ryska soldater och arresterades . Han dömdes i oktober 1957 till 15 års fängelse . Efter ny rättegång i oktober 1958 fastställdes domen . Han utväxlades i nov . 1962 mot som han sade sig tro 3 eller 4 i Frankrike fängslade ryssar och fördes till Frankrike . Efter återkomsten till Frankrike vistades han på sanatorim för vård av de skador han erhållt under fängelsetiden i Ryssland . Bl . a. visade han hur alla han tänder dragits ut samt märken på armarna efter bojor . Han sade att också han hade märken efter bojor på benen . - Han kom till Israel för cirka fyra månader sedan då han här har en kusin .

Under fängelse tiden i Ryssland var han i flera fängelser . På fråga om det var vanligt att fångarna ofta bytte fängelse förklarade han att så var fallet

attså var fallet i syfte att förhindra lokalisering .

C berättade att han sett Wallenberg vid några tillfällen .

Första gången i april månad 1961 i ett fängelse i Kamensburg . De talade då icke med varandra och C . visste då icke vem Wallenberg var . C. hade sett honom på fängelse gården då fångarna vistades utomhus . C. omtalade att Wallenberg burit bojor men icke det järnklot som andra fångar hade fäst vid bojorna . -

Andra gången C. säger sig ha mött Wallenberg var i fängelset i Yekaterinburg . Ett antal fångar voro samlade i en läkarmottagning för att få injektioner . Fångarna stod uppradade efter en vägg med ansiktena vända mot väggen . Wallenberg stod cirka en och en halv meter till höger om C. . Wallenberg tilltalade C. på engelska och sade att han hette Raoul Wallenberg och tillfångatogs av rysarna på grund av påstått samarbete med tyskarna . Wallenberg hade sagt att han inte genomgått någon rättegång . Wallenberg hade sagt att han hade sin moder i Sverige och bad C. att meddela någon svensk ambassad att han levde och hälsa hans moder " Madame Wallenberg " . - Samtalet fördes viskande då fångarna icke voro tillåtna att tala med varandra och var bevakade . Vid fråga vad för slags injektioner de fått svarade C. att han fått injektion mot malaria. och att han trodde Wallenberg fått en vitamininjektion . - Då C. fick se fotografi av Wallenberg en face (från D.N. i samband med Kruschchevs besök) kände han inte igen honom . Han sade att Wallenberg var magrare och hade inte något hår . -

alla fångar hade rakade huvuden - och att han sett äldre ehopsjunken och äldre ut än mannen på fotografiet . C. blev förvånad när han fick veta att det var ett foto av Wallenberg . När han sedan visats ett foto av Wallenberg i profil bekräftade han genast att det var sammaman han talat med i Yekaterinenburg - fängelset (foto ur ST vid Chruschchevs besök). Han hade särskilt fäst sig vid näsan . C. var helt säker på att det var Wallenberg . C. mindes att han sett Wallenberg ytterligare en eller flera gånger i samma fängelse , dock icke senare än augusti eller september 1962 .

På fråga varför han icke tidigare kontaktat någon svensk myndighet , t. ex. i Frankrike sade C. att han på grund av sitt psykiska och fysiska tillstånd icke hade haft möjlighet därtill . Han ansåg också att det var med stor risk han kontaktat

ambassaden då han fruktar sovjetiska agenter .

Han hade läst en artikel i en i Israel utkommande ungersk språkig tidning "Ujj- Kelet" omkring den 14 juli om Wallenbergs försvinnande och därvid också fått en impuls att tala om vad han visste . Han sade sig känna Anna Kethly som han påstod nu bo i England . Han sade att ^{han} nämns i en vitbok om den ungerska revolutionen där han - enligt hans egen uppgift - omnämns som Ungerns fiende nummer ett. Han underströk flera gånger att han betraktats som dess fiende nummer ett i Ungern .

Vid samtalets slut tackade ambassadören C. för att han kontaktat ambassaden och berättat om sina minnen av Wallenberg.

Efter samtalet satt ytterligare ^{han} en stund hos Andersson . Han berättade ^{hade} att han det svårt i Israel . Arbetslönen var låg - IL 350 per månad . Helst ville han fara tillbaka till Frankrike , Schweiz eller Tyskland , eventuellt till ~~Tyskland~~ Sverige som han sade , och arbeta inom sitt fack . Han kände till Facit och Original Odhner skrivmaskiner. Han sade att skulle lämna Israel så snart han hade sparat tillräckligt med pengar för resbiljetten . Han saknade ännu 200dollars nämnde han men framställde inga krav även om upplysningen gavs med tydlig syftning. Andersson och C. avslutade därefter samtalet . Efter att C. på fråga nämnt att hans förlorade arbetsförtjänst belöpte sig till IL 15 betalade Andersson detta belopp jämte IL 10 i reskostnader . Dagen innan i Jerusalem hade Andersson känt sig förpliktad att ge honom 10 pund till mat då han klagat över den dåliga arbetslönen och visat sin port monnä som innehållit 2 pund

Tel Aviv den 17 juli 1964.

Inga Thorsson

1964 25

Den 1 juli . Tillsammans med Gösta Nisser och Philipp var vi i dag hos Erlander som hade Palme i sällskap . Han omtalade att han flera gånger talat med Chrustjov om Raoul senast efter lunchen och dansen på Skansen sista dagen , då han talat med honom på tu man hand endast med tolken som sällskap . Chrustjov som förut enständigt fortsatt sitt nekande , hade vid det senare samtalet verkat mindre säker . Det föreföll som han inte riktigt haft reda på saken . Man kunde nu offentliggöra materialet eller skriva ett nytt brev till Chrustjov , men Erlander sa sig vara ängslig att rysarna då skulle förklara att saken var utagerad . Innan man gjorde något vidare ville Erlander att man skulle fullfölja ett som möjligen kunde leda till något resultat . Han föreslog därför att man skulle ~~beä~~ vänta en månad för att se vart detta spår skulle leda innan man gjorde någon eventuell framstöt . Philipp som vi efter mycken tvekan anmodat att vara med vid sammanträdet, avbröt ideligen Erlander och oss andra , när vi ville yttra oss , och skrånade ibland så häftigt att Erlander förklarade ~~förklarade~~ att, om detta fortgick , måste han avbyta sammanträdet . Philipp yrkade på att regeringen skulle omedelbart skicka telegram till Chrustjov med Krav på Raouls hemsändande . Han gick också omständligt in på regeringens tidigare försummelser år 1946 till och med 1956 . Vi andra måste ideligen tysta ned honom för att få tillfälle att få fram våra synpunkter . Det börjar bli alltmer klart att Philipp inte längre kan tala med andra utan att skälla ut dem och att resultatet blir hans fullständiga isolering . Vi måste i framtiden undvika att ha honom med oss vid våra sammanträden med regeringen .

Efter delvis mycket hetsig diskussion (tack vare Philipp) överenskoms att vi skulle träffas på nytt i början av augusti .

Under samtalet undslapp det Erlander att han skrivit sitt brev till Chrustjov i januari 1961 .

Den 8 augusti . Gösta Nisser har i dag talat med statsrådet Palme angående det spår som regeringen ville följa för att få fram ett resultat om Raoul . Palme sade att det skulle dröja ytterligare ett par veckor innan man kunde se vad man kunde få fram för några upplysningar på detta spår . Han antydde att det var samma spår , som Sahlman följt vid årsskiftet 1960- 1961 . Om detta spår inte lände till någonting ämnade man man följa ett annat spår, som emellertid inte kunde ge något resultat förrän om ett par månader . I händelse ej heller detta spår gav något nytt material , övervägde man att offentliggöra det material man insamlats .

I D.N. den 25 juni 1964 stod en artikel om att en regissör Arne Mattson planerade en film om Raoul . Han hade lekt med tanken härpå sedan ett tiotal år . För ett par år sedan hade ett par engelsmän presenterat Mattson ett manuskript till en thriller om Raoul , som de utarbetat tillsammans med en ungare . I vintras hade Mattson talat om saken i Budapest . Man frågade där hur han tänkt sig slutet . Han hade då sagt att det än så länge endast fanns ett tänkbart slut nämligen att man såg Raoul och hans chaufför försvinna i dimman på väg till Debrecen . Mattson ämnade efter sin hemkomst från Jugoslavien sätta sig i förbindelse med familjen Wallenberg . Han hoppades få Max von Sydov för Raouls roll .

Fru Maj von Dardel
Auravägen 25
Djursholm 14 augusti 1964.

H.E.Statsministern

Tage Erlander .

Några synpunkter som vi vilja framföra :

Att brev till Chrustjov avsändes från regeringen med angivande av alla vittnen inclusive 1961 med fordran att Raoul återsändes. Regeringens vittnen äro mera värda än en lapp som ingen haft sett.

Vi bedja att få se Statsministerns senaste brev till Chrustjov.

Vi önska få del av var Raoul befann sig 1960-1961 enl. de uppgifter som ambassadör Sohlman meddelat regeringen och vid vilka han ställde så stor vikt .

Av många skäl, begära vi, att Byråchefen Otto Danielson återinkopplas på arbetet för Raoul ,där han ej medverkat sedan 1955.

Vilken aktivitet tänker sig regeringen med uttrycket "Vi ge inte upp"

Vore inte ett offentliggörande av det som hänt aktuellt där sanningen kommer fram ?

Genom att söka efter nya vittnen fördröjer vi vår aktivitet och det visar också en viss skepticism mot de trovärdiga personer ,som på ett eller annat sätt haft samband med Raoul.

Med tillgivenhet

Maj von Dardel

1964

Nisser

Sedan vi bett Gösta att höra efter hur det hänger ihop med den planerade filmen, har Nisser talat med Mattsons producent, som talade om att man planerade en film i samarbete med Sandrew och ungerska myndigheter. Nisser hade begärt att få läsa manuskriptet som dock ännu icke varit färdigställt. I D.N. och Göteborgstidningen av den 1 augusti har de intagits artiklar där det meddelades att Mattson skall göra en film om Raoul, som skall spelas in i Ungern hösten 1965 i samproduktion med den ungerska filmindustrien och Sandrews. De ungerska myndigheterna ha sagt ja till projektet. Den enda fråga de gjort var hur filmen skulle sluta. Mattson hade inte kunnat ge något besked om det, men det skulle inte bli något neutralt slut. Författaren Wahlöö skulle tillsammans med R. Rundbergs skriva manuskriptet till filmen. Mattson hade varit i kontakt med Raouls släktingar, som också ställde sig välvilliga till filmplanerna.

I Stockholms tidningen för den 5 Augusti meddelas att svenska regeringen ställt sig mycket positiv till Sandrews planer om en film om Raoul. Manusförfattaren Wahlöö och Rundberg skulle samma dag sammanträffa med utrikesministern, som lovat stödja filminspelningen. Den statliga ungerska filmindustrien stod också bakom projektet. Mattson ville ha Max von Sydow för huvudrollen, övriga roller skulle spelas av ungrare. Ungerska judar och delar av armén hade lovat medverka. Nästa vecka skulle Wahlöö och Rundberg resa till Ungern för att sammanträffa med de ungerska myndigheterna. Raouls mor hade givit sitt tillstånd till filmen.

Philipp som hela tiden varit mycket kritiskt inställd till filmprojektet, har i artiklar som producerats i Svenska Dagbladet och Göteborgs-Handelstining den 8 augusti, protesterat mot att ett svenskt bolag skulle samarbeta med ett kommunistiskt och frågat hur ett sådant samarbete skulle kunna ge en sann och riktig film. Varken Raouls mor eller ombud hade givit sitt tillstånd till filmen eller sagt sig vara välvilligt inställda till den. Statsrådet Palme har på förfrågan av Svenska Dagbladet upplyst att projektet är helt okänt för regeringen. Sandrews har meddelat att utrikesministern inte informerats och att ingenting annat hänt än att Wahlöö och Rundberg fått uppdrag att skriva en film om Raoul.

Det är sorgligt att en film som skulle kunna celebrera Raouls bragd i Ungern Budapest, måste vara beroende av kommunist regimen i Ungern, som med all sannolikhet vill göra den till propaganda för den ryska tesen för hans död.

Den 14 augusti: I dag var vi tillsammans med Nisser hos Erlander, som assisterades av Palme och statssekreterare Pålsson. Vi framförde en önskan om ett nytt brev till Chrustjov med begäran om Raouls hemsändande. Erlander svarade att ett sådant brev skulle få mera tyngd om man kunde få ökat material. Sondringar härom pågick men något resultat kunde inte väntas förrän om någ-

ra veckor. Det antydde att det var fråga om en rysk sagesman i hög ställning, som Söhlman haft förbindelse med år 1960 och som lämnat de upplysningar som föranlett Erlander att 1961 skriva till Chrustjov. Dessa upplysningar hade Erlander ansett vara tillförlitliga. Han ville emellertid ännu inte ge oss del av dem. Han hade åberopat den för Chrustjov vid dennes besök. Under förhandlingarna på Kanslihuset, som pågått cirka 1½ timma, hade en timma ägnats Raouls sak. Sedan hade Erlandertalat i enrum med Chrustjov, endast med tolken som vittne, dels på Skansen och dels på Grand Hotel. Vid sistnämnda tillfälle hade Erlander meddelat Chrustjov, att han tänkte göra ett uttalande att Sveriges regering inte gav upp, vilket tycktes förarga Chrustjov. Denne hade emellertid fortsatt att förneka att Raoul fanns i Sovjetunionen. Erlander såg därför pessimistiskt på saken. Det fanns inte stor utsikt för en ändrad inställning hos ryssarna. Ett förslag av oss att Otto Danielsson ånyo skulle få i uppdrag att vara kriminalexpert i utredningsarbetet ang. Raoul ansåg sig Erlander böra överväga. Han gav Palme i uppdrag att telefonera till Danielsson och tala med honom om saken.

Den 27 augusti: Enligt vad Danielsson meddelat har Palme ringt honom och sagt att han fått uppdrag att som kriminalexpert delta i utredningen om Raoul. Danielsson lär komma att få del av UD:s material.

Nisser har från ombudsmannen i Scania Vabis fått höra att en där anställd finsk undersåte önskade komma i förbindelse med Raouls familj för att framföra upplysningar om honom. Han infann sig i dag på Nissers kontor där också Philipp kom tillstädes. Han anförde till en början att det varit oriktigt att ställa en så högt uppsatt person som Chrustjov mot väggen. Det skulle vara bättre att vända sig ^{till} någon i dennes närhet. Han frågade om vi försökt komma i kontakt med den finska kommunistledaren Otto Kuusinen. Han kände ett par av dennes söner. Då Philipp upplyste honom om att Kuusinen avlidit för ett par månader sedan, blev han konsternerad och erkände att han varit anställd i den kommunistiska polisen. Han ansåg, att det inte var antagligt att en politisk fånge kunde leva så länge som 19 år, men han hade ingen kännedom, hur det förhöll sig med Raoul. Philipp anser att mannen är en pratmakare, som inte har reda på någon ting, men som vill göra sig viktig.

Danielsson har enl. vad Philipp säger tagit reda på, att han begått något brott och därför fått välja mellan långvarigt fängelsestraff eller anställning som sovjetagentoch ~~att~~ ^{och} han valt det senare.

1964. sid 251

Den 16 september. En direktörsassistent Lindgren i Sandrews-koncernen har

Besökt Gösta Nisser för att tala om filmen angående Raoul. Han förklarade att koncernen gärna ville göra en film om honom, men endast om familjen ger sitt tillstånd. Gösta förklarade att familjen för närvarande ansåg en sådan film ej önskvärd, vilket Lindgren sade sig respektera, men hoppades att om familjen framdeles ändrade mening, Sandrews skulle få tillstånd att göra filmen. Philipp som var närvarande, höll ett timplågt anförande om sina insatser i Raouls sak. En engelsman vid namn ~~Wynne~~ Greville Wynne har i Sunday Telegraph publicerat en berättelse om sin fångenskap i sovjetunionen. Enligt denna berättelse häktades han år 1962 i Budapest för spioneri och fördes till ~~Budapest~~ Moskva där han dömdes till 8 års fängelse, som han uttjänade bland annat i Vladimir. I april 1964 blev han utväxlad mot en rysk spion. Under vistelsen i Vladimir hade han vid ett tillfälle, då han var på väg till toiletten, ropat till de celler han passerat: "Do you speak English?" Från en av cellerna hade då svarats med tydlig skandinavisk accent: "Yes I speak some English." Genom en rysk fånge som arbetade i badrummet, fick han snare veta, att i fängelset fanns en svensk fånge som suttit där mycket ~~länge~~.

Wynne som för närvarande är här på en affärsresa, skall höras av Danielson.

Den 29 September. Wynne har passerat Stockholm, men farit vidare till Hälsingfors innan man fått tillfälle att höra honom. Han har sedan återvänt till London där ambassadör Hägglöf fått i uppdrag att höra honom (enligt Danielson). Philipp har vid flera tillfällen talat om att man skulle göra en sammanfattning av U. D. s. alla felgrepp och försummelse i fråga om arbetet för Raouls befrielse. Han har emellertid inte hittills gittat förverkliga denna tanke. Enligt vad han uppger har av en handskada hindrat honom att skriva, och vill därför diktera sina skrivelser. Då han inte anser dessa kunna anförtros åt någon skrivbyrå, har han ifrågasatt att jag skulle skriva efter hans diktamen, något som jag efter tidigare otillfredsställande erfarenheter inte vill gå med på. Han har nu begärt att få använda utrikesministerns skrivbiträde för sin diktamen något som kabinettssekreterare Belfrage vägrat honom, men Nilsson medgivit. Resultatet av denna diktamen har blivit en lång skrivelse, som blivit mycket svårbegriplig, dels på grund av tysk sats bildning och dels genom att viktiga fakta undanskymts av en mängd mindre betydelsefulla detaljer. Detta opus skulle ha behöfts omarbetas grundligt. Nu har ett exemplar skickats till Erlander och ett till Nilsson. Dessutom skulle två exemplar skickas till mig, varav ett avsett för Gösta. Enligt Philipps uppgift skulle expedieringen av dessa två exemplar äga rum först sedan Belfrage läst igenom skrivelsen, vilket tycks ha skett. Skrivelsen som utgör ett sorgligt dokument dels i fråga om U.D.s verksamhet och dels i fråga om Philipps nuvarande inkompetens, har följande lydelse: Till Utrikesministern och Statsministern. 29 september 1964

Efter samråd med Raouls mor fru Maj von Dardel och Raouls styvfar och godeman Fredrik von Dardel har jag följande att meddela:

Det planerade personliga brevet, som statsministern skall skicka till Sovjetunionens ministerpresident Chrusjtjev, be vi att före avsändandet låta läsa Byråchefen Otto Danielson och Fredrik von Dardel. I detta som till i dag icke är besvarat i saken är besvarad av Chrusjtjev., "upprepar statsministern att han och regeringen är också i dag fullt övertygade om, att Raoul Wallenberg har befunnit sig så sent som vid årsskiftet 1960/61 i effektivt sovjettryckt förvar. Därför ber statsministern att Chr. gör allt för att äntligen få klarhet i denna sak och sörjer för att den svenska diplomaten hamskickas, frisk eller sjuk. Jag försäkrar er, att hemsändande av Wallenberg inte skall skada de vänskapliga förbindelserna mellan Sovjet-unionen och mitt land och folk. Tvärtom skulle ett sådant steg fördjupa det goda förhållande mellan våra länder och folk."

Som kommentar vill jag anföra några fakta, som sannolikt inte är fullständigt kända för Torsten Nilsson och Tage Erlander.

1. Hur kunde den 22 Augusti 1947 våga meddela utrikesminister Visjinski, att Raoul Wallenberg ~~inte~~ kunde återfinnas på rysk mark och att man inte heller kunnat finna den officer (General Tsjernisjev, Kommandant i Pest) vars rapport laegat till grund för den officiella sovjetnoten av den 16 januari 1945 enligt vilka sovjetryska militära myndigheterna hade tagit Wallenberg och hans egendom under sitt beskydd .

Hur kan det ha gått U.D. och regeringen helt förbi att Sovjetunionens stockholms ambassadör Madame Alexandra Kollontaj i februari 1945 överlämnade ett personligt budskap avsett för dåvarande utrikesminister Günther till hans~~a~~ maka , enligt vilken Raoul Wallenberg vid den tidpunkten befann sig i Sovjetunionen och blev väl behandlad ? Detta viktiga bevismaterial återropades för första gången av vår regering i den note som överlämnades av Undén till Sovjetunionens ambassadör Rodionov den 11 februari 1952. Vem har begått detta ~~stj~~ tjänstefel ?

2 . Till 1957 hade Sovjetunionen aldrig förnekat varken den ryska noten av 16 januari 1945 eller ambassadör Kollontajs budskap i februari 1945 .

Bakgrunden till Vysjinskis note var ett ~~nytt~~ tjänstefel från U.D. sida : I april 1946 , just före vår Moskva minister Staffan Söderbloms avresa från Moskva , publicerade U . D . i stencilerad form och i klartext den strängt konfidentiella chiffrede brevväxlingen mellan U.D. och Söderblom och utdelade 100-tals kopior till svenska och utländska journalister . I denna stencil fanns i klartext ett chiffertel~~er~~gram av den 26 april 1945 i vilket Söderblom framhåller "att Raoul Wallenberg hade dödsdömts och förfölj^s av pilkorsmännen , tagit sig över den ryska sidan av fronten... "

Detta var oriktigt . Raouls arbetskamrater , nuvarande generalkonsul Per Anger och chefen för B- avdelningen Lars Berg och många ögonvittnen kunde intyga för UD. att Raoul aldrig har överskridit frontlinjen , utan att han i ^{ett} hus som tillhörde Röda Korset hade avvaktat Röda armén och att den 13 januari 1945 den första patrullen av Malinovskis armé kom fram till det hus , i vilket nu Wallenberg hade inrättat "Svenska Beskickningen för den av Röda armén befriade delen av Ungern. Denna skylt och Tre Kronor- vapnet sattes upp först efter patrullens ankomst och Raoul bad att bli för~~ä~~ som representant för det neutrala Sverige , som samtidigt

~~marcksatjet~~ ~~Den~~ ~~meddelade~~ ~~Raouls~~ ~~ankomst~~ ~~till~~ ~~Marskalk~~ ~~Malinovskie~~ ~~stads~~ ~~kom-~~
var Sovjetunionens skyddsmakt i Ungern, ^{till} Marskalk Malinovskijs stadskommendant

Denne meddelade Raouls ankomst till huvudkvarteret i Debrecen , där marskalken
Malinovskioch ^{och den löge)} ~~den~~ Kommissarien marskalken Vorosjilov sedan månader residerade.

Efter tankslaget i oktober 1944 fanns inga tyska soldater och inga pilkårsban-
diter mellan Pest's periferi och staden Debrecen . Det var därför otänkbart ^{Raoul} ~~att~~ ^{han}

och hans chaufför Langfelder , som eskorterades från Pest till Dabrecen , av tre
av Malinovskis militärpolis, den 17 januari 1945 skulle ha omkommit på det
viset som Söderblom den 19 april 1945 i ett handbrev "fruktade " att och vad
Vyshinski nära ordagrant upprepade den 22 augusti 1947 . Söderblom skrev ~~den~~ ^{da}

"Vad jag fruktar är att ryssarna med bästa vilja i världen icke skulle kunna
skapa klarhet om vad som inträffat . För det första råder efter allt att döma
stor oreda i Ungern . För det andra hava de truppförband , som stodo i Buda-
pest i januari , nu säkerligen flyttats från sina staber och kvartér till Wien
Vidare måste man tyvärr tänka sig möjligheten av att marskalk ~~Tolbuchins~~ ^{Tolbuchins}--
Tolbuchins högkvarter och underlydande staber i nuvarande stund svårligen
kunde förmås ägna större uppmärksamhet åt ett ärende av detta slag . .."Så li-
tet var Sveriges minister i Moskva underrättad ~~om~~ beträffande det militära
läget att han antog att marskalk Tolbuchins arméhade erövrat miljonstaden Pest
och var därmed ansvarig för Raoul's öde . Varje intelligent tidningsläsare
i Sverige och framför ^{allt} Per Anger och Lars Berg och deras chef envoyé Danielsson ,
~~som hade kommit tillbaka till Sverige,~~
kunde upplysa U.D . att marskalk Malinovski hade erövrat stadsdelen Pest och
att Tolbuchins armé aldrig har satt en fot väster om Donau , där Pest befann
sig . Tolbuchin erövrade cirka en månad efter Raouls tillfångatagande den lilla
diplomatstaden Buda , i vilken alla legationer och också svenska beskickningens
personal hade befunnit sig .

Ur den tidigare nämnda stencilen angående korrespondensen mellan Söder-
blom och UD visste också Sovjetunionens stockholms korrespondent vilken brist
på kunskap som härskade beträffande Raouls öde i Arffurstens palats och hos
beskickningen i Moskva . Så och endast så är den lägnaktiga notén av den 22
augusti 1947 förklarbar . Visjinski behövde bara omforma Söderbloms felaktiga
hypoteser en aning .

sid 254 .

Genom denna stencil hade inte bara Raouls ställning som fånge i Moskva försämrats. Denna publikation^g av chiffrerade telegram i klartext gav ryssarna också möjligheten att dechiffrera hundratals andra svenska telegram . Därför besökte mig en kvart före nio på morgonen söndagen den 18 mars 1951 den nye kabinettssekreteraren Arne Lundberg . Dagen innan hade de flesta morgontidningarna publicerat utförliga citat ur den ovannämnda stencilen, som jag hade publicerat i tidsskriften Allt:s nyutkomna mars nummer . Arne Lundberg, som var min gamle vän från den tiden då Torsten Nilsson var chefsredaktör och Arne redaktionssekreterare och utrikespolitisk medarbetare i socialdemokratiska ungdomsförbundets tidning^m Frihet. Och Arne sade nu till mig den 18 mars 1951: " Vet du vad du har anställt med din publicering ? Du har förrått vår code till ryssarna ". När jag visade Arne stencilen som ~~som~~ UD utgett och utdelat till utländska journalister fem år tidigare bleknade han och sade till mig : " Jag struntar i allt, som som hänt i UD före min tid . Jag började mitt arbete för några dagar sedan och jag vill sörja för att ~~att~~ du inte längre behöver kämpa mot UD utan tillsammans med UD för Raouls befrielse . " Men tyvärr var Arne Lundberg en nykomling och inte i stånd att hålla sitt löfte. Och först efter åtta månaders fortsatt kamp mellan UDe och mig slöt han i december 1951 i närvaro av dåvarande utrikesrådet och chefen för politiska avdelningen Sven Dahlman officiellt freden med mig . Vi kom överens om att han som regeringens ombud och jag som Raoul Wallenbergs ombud skulle samarbeta för Raouls befrielse . Och först då blev det löfte uppfyllt , som polisminister Eje Mossberg Lördagen den 23 november 1946 hade givit mig - att statspolisens kriminalkommissarie Otto Danielsson skulle fungera som regeringens kriminalexpert i saken Raoul Wallenberg .

3. Detta fruktbara samarbete mellan Arne Lundberg och Otto Danielsson och mig ledde till för Raouls sak mycket stora framgångar . Trots att den tiden endast enskilda ~~rykter~~ ryska krigsfångar kom tillbaka till sina respektiva

hemländer fick vi stort bevismaterial . Det lyckades mig nämligen att få en

Tysk kommunist,

som hade använts som cellspion och som hade pumpat hundratals krigsfångar i hemliga polisens uppdrag för att fastställa vilka som visste något om Raoul Wallenberg och hans chaufförs fångenskap . Trots att den dåvarande generalkonsuln i Berlin Tamm för den skull kommit till Stockholm och i närvaro av Lundberg avrådde mig från att förhöra vittnet i fråga , eftersom detta var livsfarligt för mig , reste jag till Berlin och bad Lundberg endast att ett skrivbiträde på svenska generalkonsulatet i Berlin, som kände till ett pensionat, där jag under falskt namn kunde bo, skulle vänta mig på flygplatsen i Berlin. Och i samarbetet med detta skrivbiträde en mycket intelligent arbetarepojke , löste jag uppgiften och fick den mycket övertygade kommunisten och hans lika parfitrogna fru över till Väst Berlin och förhörde honom i närvaro av generalkonsulatets skrivbiträde. Så fick vi på mer än trettio skrivsidor ett register över vittnen för Raouls respektive hans Chaufförs fångenskap och samtidigt meddelade vittnet allt vad han och de av honom hörda vittnena visste om Raoul och hans chaufför. 1955 reste den tyske förbundskanslern Adenauer till Moskva och slöt en handels- och konsulatöverenskommelse med Sovjetunionen , i vilken också ingick Rysslands förpliktelser att återsända alla ännu levande tyska krigsfångar , soldater, generaler och diplomater .

4. Men nu när inte som förut endast få utan mer än tiotusen krigsfångar vände hem blev jag och Danielsson de facto avkopplade från fältarbetet. Vid gränsen mellan Öst- och Västtyskland hade Tyska Röda Korsets " Suchdienst " ^{inriktat} ett genomgångsläger i byn Friedland . Där fanns en hel stab medskolade tyska förhørsledare som förhörde varje ankommande fånge och frågade dem , med vilka tyska krigsfångar de haft kontakt i fångenskapen. Jag föreslog UD att jag och en av Danielssons duktigaste assistenter skulle sitta i Friedland och visa för varje fånge Raouls foto och fråga honom om han vet något om denne man respektive om han hade någon kännedom om någon skandinavisk krigsfånge . De vittnen vi kände från vårt register skulle vi naturligtvis särskilt minutiöst förhöra.

Men detta mitt erbjudande blev avvisat . Lundberg och den andre sekrete-

sid 256

raren Lorentson meddelade mig : Loentzon hade lärt känna chefen för genomgångslägre^t , en herr von Rosen som hade lovat att omedelbart när något vittne förklarade att han visste något om Raoul skulle han ringa till UD . Först när jag såg att ^{alla} genom Lorentzon eller UD:s nya ombud herr von Rosen förhörda vittnen slutade sina berättelser med 1947 blev jag misstänksam. När jag frågade kabinettssekreteraren och Lorentzon , om de hade kontrollerat tillförlitligheten hos herr von Rosen, förklarade de: " Du kan vara lugn .Han tillhör den baltiska grenen av den svenska släkten von Rosen . "

Så kom det sig att Statsministern vid sitt besök 1956 i Moskva endast hade bevismaterial för Raoul Wallenbergs fångenskap i Sovjetunionen till 1947 .

Så och endast så är att förklara att vice Utrikesministern Gromyko den 6 februari 1957 kunde våga att överlämna till ambassadör Sohlman ett memorandum enligt vilket det inte har funnits ^{något} arkivdokument i något av Sovjetunionens fångelser med Raoul Wallenbergs namn . Bara slumpvis hade man kunnat hitta en handskriven rapport uppkommit ^{-när} av Ljublanskaja- fångelse läkare Smoltsov riktat till Sovjetunionens säkerhetsminister Abakumov den 17. juli 1947 enligt vilken en fånge ^{hade dött} och vars kremering utan obduktion Abakumov skulle ha anordnat . Denne fånge kunde enligt sovjet- unionens regering vara identisk med Raoul Wallenberg . Såväl läkaren som Abakumov är sedan länge döda . Abakumov avrättades som sovjet fiende . Därmed ville Chrustjev lägga skulden för Raouls häktning och fångenskap på Stalin-regimen. Därmed hade inträffat vad Kabinettssekreterare Lundberg och Jag sedan årtal visste . Lundberg hade nämligen från representanter för de allierade hört att man inte får meddela ryssarna datum för det sista bevismaterialet . Ty i sådana fall är det gängse hos ryssarna att skicka en falsk dödsattest som är daterad någon tid efter sista bevismaterialets datum .

Därför hade jag ko-mm-it överens med Kabinettssekreteraren att inte överlämna till ryssarna hela vårt bevismaterial utan bara före statsministerns officiella besök i Moskva åberopa fru Kollontays officiella budskap från februari 1945 till minister Günther och attaché Richters vittnesmål, som intygade

sid 257

att Raoul Wallenberg den 31 januari 1945 infördes i cell nummer 123 i Ljubljana fängelset, i vilken cell den tyska attachén Richter hade befunnit sig, Richter hade också ett budskap från Raoul Wallenberg till hans familj och UD, som man intalade på band för andre sekreteraren Lorentzon.

Det officiella kvittot från den ryska regeringens sida bestående i Fru Kollontays meddelande från februari 1945 att Raoul ^{Wallenberg} befann sig i Sovjetunionen och blev väl behandlad och Richters vittnesmål med Raouls budskap var tillräckligt för att motbevisa Visjinskis note enligt vilken Wallenberg aldrig tillfångatagits av ryssarna och med största sannolikhet hade dödats den 17 januari på vägen från Pest till marskalk Malinovskis högkvarter i Debrecen. Också Statsministerns diplomatiska rådgivare, dåvarande utrikesrådet Jarring och referent för Raoul Wallenbergs sak inom UD andre sekreteraren Lorentzon var informerade om att de inte fick tillåta att hela bevismaterialet överlämnades. Men trots detta överlämnades hela bevismaterialet och Statsministern undertecknade den 3 april 1956 en gemensam kommuniké i vilken det heter: "Från svensk sida understöks den stora vikt som frågan om den i Budapest vid krigets slut försvunne svenske diplomaten Raoul Wallenbergs öde hade för den svenska sidan." Detta var ett logiskt och politiskt och diplomatiskt nonsens. Först överlämnade man fru Kollontays budskap att Raoul inte var försvunnen i Budapest utan att han i februari 1945 befann sig i Sovjetunionen och ^{en} jättestort bevismaterial enligt vilket många vittnen av olika nationaliteter intygade att de varit fängelskamrater med Raoul Wallenberg och sedan gick man med på att förklara honom som försvunnen i Budapest.

Så blev Statsministerns besök och mitt och Lundbergs och kriminalkommisariens Danielssons årslånga arbete för att skaffa bevismaterial värdeöst. Och den av Lundberg och mig förutsedda ryska reaktionen, nämligen en falsk dödsattest blev resultatet.

Den 6 februari 1957 överlämnade utrikesminister Gromyko till ambassadör Sohlman den falska dödsattesten, baserad på den tidigare nämnda

sid 258

handskrivna lappen av två döda män . Aldrig fick vi denna lapp översänd för för att kunna med hjälp av sveriges kriminaltekniska instituts expertis kontrollera om den verkligen var skriven 1947 eller först efter statsministern Moskva-besök. Vad hjälpte det att kungl. Utrikesdepartementet efter Gromykos memorandum utgav en dokumentsamling jämte kommentarer rörande Raoul Wallenbergs fångenskap i Sovjetunionen, när denna vitbok bara kvantitativt skilde sig från det som jag bevisat före fredsslutet i december 1951 mellan Kabinettssekreterare Lundberg som ombud för Rege- ringen i saken Wallenberg och mig som ombud för Raoul Wallenberg för ti- den för hans frånvaro? Vad hjälpte det att man i december 1951 uppfyllde det löftet som jag ^{fick} ~~den 23~~ fick den 23 november 1946 kl. 9 på förmiddagen av dåvarande polisministern Eje Mossberg , nämligen att kriminalkommisarie Danielsson skulle samma dag kontrollera som regeringens kriminalistiska expert mitt bevismaterial och som inte uppfylldes? Skulle Mossberg och regeringen hållit löftet som jag fick efter mitt referat den 22 november 1946 i stadsrådsberedningen , nämligen att i frånvaro av utrikesminister Undén dåvarande justitieminister Zetterberg skulle formulera en note , i vilken Sveriges regering av Sovjetunionens regering fordrade snaraste hemsändning av Raoul Wallenberg på grund av det material som jag i stats- rådsberedningen framlade, nämligen bland annat Raouls mor Maj von Dardels förklaring : " Fru Kollontaj hade i februari 1945 meddelat henne att Raoul Wallenberg befann sig i Sovjetunionen och behandlades väl och samma med- delande hade hon också överlämnat till UD. "

Skulle Eje Mossberg hållit sitt löfte att inte Folke Thunborg ensam den 23 november skulle kontrollera mitt bevismaterial i detalj utan att också Otto Danielsson skulle vara närvarande , då skulle säker- ligen denne i sammanhang med Wennerström affären från regeringens sida som bästa svenska kriminalistiska expert förklarade man omedelbart ^{förhört} dem som var ansvariga för Wallenbergs handlingar inom UD om det fanns någon

sid 259

uppteckning av detta budskap i arkivet . Skulle man då fastställt att en sådan anteck handling ej existerade i arkivet skulle han säkerligen ha förhört den som envoyé i disponibilitet i Stockholm levande Utrikesministern . Så skulle svenska regeringen redan i november 1946 ha haft ett kvitto i handen på att Raoul inte dog i Budapest och inte var försvunnen utan att han befann sig i effektivt förvar i Sovjetunionen .

Då skulle Sovjetunionen aldrig ha vågat skicka ^{år 1947} en note enligt vilken Raoul aldrig blivit häktad av ryssarna och med största sannolikhet hade omkommit på väg den 17 januari 1945 till Malinóvskis huvudkvarter. Då skulle aldrig den idiotiska brevväxlingen mellan vår Moskva ambassadör Staffan Söderblom och UD ägt rum . Då skulle vår regering redan 1945 ha kunnat fordra energiskt av ryska regeringen att Raoul Wallenberg hem-sändes . Då skulle aldrig jag ha varit tvungen att i fem långa år kämpa en tvåfronts kamp nämligen mot de vileledande UD kommunikéerna som be-stred att det fanns bevis för Raoul Wallenbergs fångenskap i Ryssland och då skulle aldrig statsministern i fem långa år ha förklarat inför S-
inte Sveriges valda ombud att det fanns ett spår av bevis för att Raoul Wallenberg var tillfångatagen av ryssarna . Då skulle aldrig konstitu-tionsutskottet ^{-s} ordförande förklarat i riksdagen att det ^{var} lögn vad jag sök-te bevisa. Och då skulle jag inte ha blivit svensk folkpensionär utan ha kunnat såsom mina kamrater återvända hem till mitt fosterland Österrike och som alla mina kamrater med samma utbildning varit pensionera ^{-d} / stats-tjänsteman . Men genom löftesbrott från regeringens sida blev jag tvungen att kämpa inte bara mot UD utan också mot Sovjetunionen som hade till 1956 ockuperat en del av Österrrike och som var fjärde månad hade polismakten över hela Wien . Därför måste jag söka svensk medborgarskap för att få ett svenskt pass och kunna resa till utlandet och förhöra vittnen . Detta medborgarskap hade jag att tacka för Sven Andersson som på min förfrågan om han som konsult skötte medborgarskapsfrågor / trodde att jag hade en e-chans att få det / trots min kamp för Wallenberg och mot regeringen .

inom justitiedepartementet